

Neve fogalom: Angyalföld, Váci út

A sok gazdasági gond ellenére tovább gyarapodó fővárosunkról készítettünk összedíjazást. A Váci útról és az alatta messzi külvárosokat egymásbafűző metró építéséről, a Duna-partot ékesítő szállodákról, a szépülő Köztársaság térről, s új büszkeségünkről, a Budapest Sportcsarnokról. **Épült, épül mindez elsősorban az itteni embereknek, az itt élő emberekért.** De épült másokért is, azokért, akik a világ bármely tájáról a szívvel jönnek hozzánk. Barátokat — s ez igaz magyar szokás — barátain fogadunk, Érezzék jól magukat nálunk, s vigyék híret, ha hazamennek.

A statisztikák gazdag turisztika-forgalomról árulkodnak, kelet-nyugatról sok vendég érkezik hozzánk. Am az „egyszerű kíváncsiakra” túl, mások is jönnek. Olyan találkozókra, amelyekről a régi után új jelzőt is kaptunk: **Budapest a konferenciák városa.** Szívesen vállaljuk. De hát miért is ne? Ez a magyar értelmiség, szakembereink, tudósaink legnagyobb elismerése.

Csupán az idei konferenciák közül néhány: tavasszal rendeztek kollokviumot a nemzetközi hajózásról, majd itt tanácskoztak a Duna-bizottság. A nemzetközi kereskedelemfejlesztési szemináriumra húsz országból jöttek hozzánk az energiagazdálkodás, felhasználás megvitatásán háromszáz hazai és külföldi szakember vett részt. A kutatások legújabb eredményeiről a korszerű kitermelés technológiájáról, elterjesztéséről lehetőségeiről és tapasztalatairól húsz ország legjobb szakemberei tartották kólaajpári szimpoziumjukat.

Az olyannyira nyomásztó környezetvédelmi gondok megoldására rendeztek nemzetközi konferenciát a hulladékok kezeléséről, s ebbe a témába vág a KGST illetékes szakcsoporthoz tanácskozása a hasznosítható szennyvizekről. Harmincegy ország jeles szakértői jöttek el a XII. Európai Falusztudományi Kongresszusra.

A magyar orvostársadalom és gyógyító technika eredményeit elismerve, itt rendezték az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága orvostechnikai szemináriumát is. Tizenöt ország és nyolc nemzetközi szervezet képviselőit. Nem véletlenül: az orvosi berendezések gyártásában hazánk a világranglista 9. helyén áll. Kerek száz előadás hangzott el a sejtbiológusok XII. nemzetközi konferenciáján. A Klinikai Kémikusok Nemzetközi Szövetsége V. európai kongresszusán hatvan országból mintegy ezeröttszázan vettek részt. Huszonkét országból százhusz vendége volt a magyar orvosok világtalálkozójának. **Ősszel pedig itt adnak randevút egymásnak a világ asztronautái.**

Sok példát sorolhatnánk meg, ám egyről nem szabad megfeledkezni. Ezek a szakemberek az élet legfontosabb területein munkálkodó hozzáértők. Ok több, mint vendégek! Őket nemcsak a vendéglátás érdekli, vinni, hasznosítani is akarnak valamit. S ha így elfogadják ezeket a találkozókat, nyilván meg is kapják ezt. **Megkapják, megismerik a magyarok tudását, a mi szakembereink gazdag tapasztalatait.**

A világnak most nagyon sok megértésre és nagyon sok segítségre van szüksége. Ezeket a találkozókon — igaz, hogy csak szakterületenként — a leghozzáértőbbek megértik egymást, s a kölcsönös segítség nélkülül sem tudják képzelné munkájukat. Itt pedig így van — s nem is lehet másként — nélkül kell a jólelkű első propagandistáknak lenni. Bőle segít ebben Budapest, „a konferenciák városa”.

Halmi György

Az utak is élnek. Keletkeznek, megújulnak, állandó fejlődésük, változásuk. Emberi alkotások, de élük saját életüket is. Van történetük, múltjuk és jövőjük. Gyakran járunk olyan úton, ahol már ezer kétezer évvel ezelőtt is járt ember, s jár majd ezután is mindaddig, amíg csak város áll itt, a Duna mentén.

Egyik legrégebbi utunk a Váci út. Mint neve is jelzi, Pestről vezet a folyó mentén Vác felé. Volt a hadak útja, majd a múlt század végén a munka és a forradalom útja lett. Azóta neve új jelentéssel gazdagodott — történelmi fogalom lett. Mert száz év alatt a Váci út nemcsak „felett a Vöröscsepelenek”, hanem sokszor „vezetle is a harcot”.

Ma a Munkás körút és a Marx tér között a Váci út az építés útja. Két értelemben is.

— Obudától halad Angyalföldön, Zuglón át Józsefváros és Kőbánya határában a Népliget mellett, majd a Perencváros külső részén a tervezett légmányosi hídig. S itt jár majd a Bécsi úttól a Soroksári útig az első gyorsvillamos. Az észak-pesti részén két-szer négyhárom gyűrű — ebbe tartoznak majd be a legnagyobb országútak — mentesíti a Belvárost, és távol a Nagykörúttól megújítja a közlekedést.

Még hosszabb gyűrű lesz a Munkás körút. Obudáról indul, Újpesten, Rákospalotán, Kelet-Pesten át éri el Kőbányát, majd Kispesztén és Erzsébeten folytatódik Csepelre. Építése egyidőben Újpesten és Dél-Pesten kezdődött meg.

Most bontakoznak ki a tervszerű, az egész fővárost átfogó fejlesztés előnyei. A Váci út meg-

újulása lehetővé tette és meg is követele, hogy megépüljön a Hungária-gyűrű északi szakasza a Bécsi úttól az Árpád-hídon át a halvani országútig. A munkák első hatása: gyorsabb, kényelmesebb, vonzóbb lesz a közlekedés Angyalföldön és javul a kapcsolata a Duna-tanyán, Újpesten, Zuglón, a Belváros és Kispesztén felé. Az obudai közlekedés pedig új „kapuhoz” jut a szélesített Árpád-hídon. Így mentesítik az Árpád-fejedelmek útját, a Margit-hídot, s a Batthyány teret is. Még felsorolni sem lehet, hogy a közlekedés hány gondját oldják meg a jól kiadástól és összefogott munkák.

Használóan az építkezések megkönnyítik és megkívánják, hogy a Munkás körút mentén Újpesten és Újpalotán gyorsítsák a fejlesztést.

Naponta tíz- és tízezerrel látják, hogyan újul meg a Váci út, az Árpád-híd, a Hungária körút. De megtartják-e az építők a határidőt?

Tavaly még nagy gondjaink voltak a Váci úton — válaszfal, Derzi András, a közlekedési főigazgatóság vezetője. — De az új szervezeti intézkedések hatására megváltozott a helyzet. Minden feltétel megvan, hogy jöjje öszre elkészüljön a nagy építkezés. A földalatti vasút eléri a szélesített Árpád-hídot és megindul a gyorsvillamos is a Lehel útig. A Váci út felújításán ível át a Hungária-gyűrű felé. Fontos újdonság: a mélyben és a felszínen egyidőben fejeződnék be a munkák. Azután tovább épül a földalatti vasút Újpest irányába, a Hungária-gyűrű pedig a hatvani országút felé.

A megújuló Váci út megszépíti alkotói életét is. Új nyedek keletkeznek, sok új bolttal, kisáruházal, gyermekintézménnyel és parkkal. Ami elavult, azt lebontják. Eltűnnek a nyomor emlékei, a zsúfolt, levegőtlen házak, a sötét szoba-konyhák, ahová gyakran még a vizet sem vezetik be.

A nagy ipari negyedben a Váci út és a Duna között van a fő-

város egyik legértékesebb helye. A folyó, a két sziget, tovább a budai hegyek, nemcsak szép kilátást adnak, hanem jó levegőt is. S másutt is megéri lakásokat építeni. Csak fásítani, fásítani, s ismét fásítani kell.

Sok ezer fürdőszoba, jól felszerelt lakás épült Vizafogón, a Szegedi út mentén, s a kerület több más helyen — mondja dr. Nagy Ervin, a Fővárosi Tanács beruházási főosztályának vezetője. — A közlekedés fejlődése sürgeti, hogy folytatódjék az építkezés. Úgy véljük, hogy Vizafogón a pályaudvar helyén is tervezhető lakás. A fejlesztés része a Róbert Károly Kórház csaknem egymillióforintos bővítése, és a József Attila Színház felújítása.

Az építkezések megváltoztatják egész Angyalföld szerkezetét. A Hungária-gyűrű és a Váci út találkozási pontján új helyi központ bontakozhat ki, s ez folytatódhat dél felé, egészen az Élmunkás térig. A legnagyobb fővárosi piac nemcsak Észak-Pestről, hanem több belső kerületből is vonzza ide a vevőket. Különösen meg-

újít a forgalom a földalatti vasút. Deák tér — Élmunkás tér közti szakaszának átadása óta, Várhadó, hogy a piac körül új boltok, vendéglátóhelyek nyílnak, s a Váci út Észak-Pest nagy bevásárlóhelye lesz. Ehhez a földalatti vasút, a Hungária-gyűrű és az új negyedek kelő feltételei teremtenek.

A kerület vezetése felkéri minden itt lakót és itt dolgozót, minden kézművest és ügyeskező mestert, minden vállalatot, hogy segítse megszépíteni a nagy építkezést. Kedvezőek a Váci úti adottságok is. Jól megtervezett széles faút, tengelyében a Gellérthegey, Hatalmas plátán-sorát nagyrészt sikerült megmenteni. Sok helyen még a járda is szélesebb itt, mint a Népköztársaság útján. S Angyalföldön változatosabb az új építkezés is.

A Váci út megújulása után is őrizi hagyományait. A gyárak megmaradnak, s az jövőben is meghatározza arculatát. De jelentősége a város életében megnö, sőt megtöbbszöröződik, s egyik legszebb útja lesz.

Aezél Kovács Tamás

SZÉPÜL A PARK, BŐVÜL AZ EMLÉKMŰ

Köztársaság tér

Történelmünk tere. Tükre a múltnak, jelképe a haladásnak: Köztársaság tér.

Százhuszonnycio éve itt épült fel Budapest első gázgyára, Itt, a Gázgyár előtt zajlott le tizen-négy évre rá, 1869. augusztus 22-én az Általános Munkáségyület első tömeggyűlése. Nem ez volt az utolsó alkalom, hogy a gyári munkások tüntettek a téren, ahol a múlt század utolsó éveiben is még vásártér volt, kupecék és kofák alkudtak szürke sátrak alatt.

Ma a Pollack Ágost és Dietscher József építette romantikus stílusú épületben és köréje, mögéje emelt házakban a Fővárosi Gázművek központja működik. A század elején még Tisza Kálmán nevére viselte a tér. 1946-ban kapta mai nevét, emlékéül a nagyüzemi munkások 1918. november 1-i tömeggyűlésének, amelyen követelték a köztársaság kikiáltását.

Tükre a kultúrának. Itt építették meg a Népeperát, Márkus Géza, Jakab Dezso és Komor Marcell tervel nyomán, 1910-ben. Ez az ország legnagyobb színháza, az Erkel Színház. Most a Magyar Állami Operaház működik benne, átmenetileg.

Tükre a politikának, hiszen itt áll a Budapesti Pártbizottság székháza. Huszonhét évvel ezelőtt viharos időszak szomorú tanúja volt, ám azóta is innen irányítják a főváros politikai, társadalmi életét. Aki belép a Budapesti Pártbizottság kapuját, kegyelettel pillant a vörös márványba vésett nevekre: „Őrök emlékül a Párthoz, a néphez hű harcosoknak, akik életüket áldozták a proletár hatalomért.”

Szemben a pártházzal most nagy építés folyik. Alkonvatkor, amikor elvonulnak a különböző munkát végzők, jönnek a sétálók, kíváncsian nézik, mi készül a palánk mögött, Kalló Viktor szobrászművész és Stoda Lajos építész közös alkotását, a Kom-munistá hős emlékművet bővítik, szintén a két művész elképzelése szerint. A kíváncsis-

agok már felfedezték a dom-bormű stílizált lövedéknyomait, elolvasták a kőbe vésett szöveget. A szokatlan térkép-zés, a majdnem-kész — szürke kockakövevel kirakott — márványutak hálózata valóban már most is érdemes a megtekintésre.

Új út öleli körül a Köztársaság teret. Most még ugyan dolgoznak egy részén, a Kenyérmező ut-cában, de októberre már rendezik a környéket. A tér másik oldalán jövőre fejezik be az út-építést. A nyárták, jegenyék, fenyők között játszóterek, sok gy-

rek. A hatalmas területen külön helyet kaptak a kártyázók, sakkozók. Főként a józsefvárosiak jönnek ide. A színház mögötti parkrészt olyan, mint az ókori fórum, barátok jönnek beszélgetni, velük gyarapodik a kártyázók, sakkozók társasága.

A tér közepéről nem látni, igazán az utcai járókelőt ragadhatja meg a színesedő, homlok-zatukban is szépülő házak látványa. Most az egész téren dolgoznak. Kőfaragók, kőművesek, asztalozók és csöszerek. Tükre ez a tér mindennapjainknak.

Pálffy Judit

ÚJ SPORTCSARNOK: TÚL A LEGNAGYOBB SIKEREN, A LEGNAGYOBB BUKÁSON

Ennek az épületnek már múltja van

Legalább egyszer, kívülről-be-lülről, látni kell. Igen, látni kell, mert ilyen szépet és hatalmasat régebben csak külföldön, a televíziós kamerák jóvoltából vehetünk szemügyre. Micsoda lázban, gyorsasággal épült, Nemzeti úgy volt.

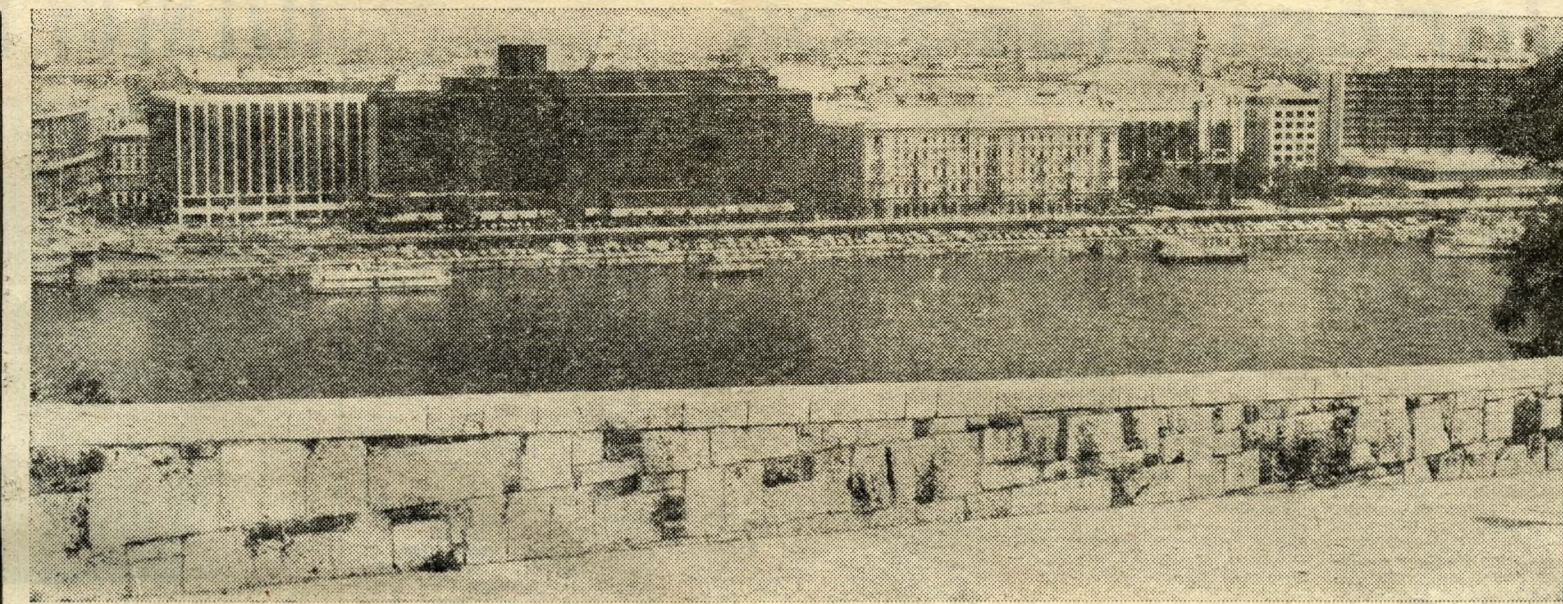
Sokan úgy tartják, manapság bílik ide járni, végtére ilyen programot máshol nem kap az ember. Nagy igazság van benne, de mégis helyesebb azt mondani: van miért ide járni. A rendezvényosztály-vezető, Lehel László szobáját a padlótól a plafonig plakátok borítják. Meggyőződésem, a világ bármelyik fővárosba búszke lehet arra a sport-, kulturális és egyéb műsor-sorozatra, amit a Budapest Sportcsarnok alig másfél esztendő alatt produkált. Hangsúlyozni szeretném: másfél év. Más intézmény ilyenkor sokszor csak a kezdő lépéseknél tart, ezt úgy szokták mondogatni, hogy „most kezdjük belátni az épületet, tanuljuk a szakmát”...

Ennek az épületnek viszont már múltja van. Van miről meg-

sélni, van mire emlékezni. Túl vannak már a legnagyobb siker-re és a legnagyobb bukáson. Bár az előbbi elég nehéz dolog kiválasztani, hiszen sokak szerint a fedett pályás atlétikai EB vil-te el a pálmát, mások pedig úgy vélik, hogy a Győri Balett.

Nem szeretnék a számok bű-völetébe esni, még inkább nem fázasztani ezzel az olvasót, de egy-két adatot érdemes megem-líteni. Augusztus elsejéig 874 091-en fordultak meg itt, nem keve-debb mint 260 rendezvénynapon. Ebből természetesen a sport áll az els 5 helyen 137 nappal, ille-tve 30 tömegsportnappal, majd a kulturális események (71 nap) és a politikai, egyéb rendezvé-nyek (22 nap) következnek. A múlt esztendőben tízezerrel tö-bb forintot a bevétel, kétmil-ióval több a tervezettnél.

S ha már a pénzről tartunk: az évi támogatás, amit az állam ad, tetemes összeg. Talán nem a legszerencsésebb, hogy egy szu-perprodukción hozok fel példá-ként, viszont ez érzékelteti leg-

ŐSI SZOKÁS: SZÁLLÁS, ÉLELEM, VÉDELEM AZ IDEGENNEK

Vendéglátó Budapest

Liftezni mentünk. Még jól emlékszem a húsz évvel ezelőtti sorbanállásra, a bebocsátásra váró ezrekre, akik napokon, heteken át tülekedtek csodát látni. A városzerte bezárt szanatóriumok első modern szállónk: a Budapest körszálló gyorsliftje okozta. Nem a tetőterasz és a panoráma — hanem az elegáns csöngető, új-hegyértékre finoman megreme-gő, hang nélkül száguldó elevátor gerjesztette az izalmakat.

S most, két évveldezelőbb, ismét lifteznünk. A színelhely ezú-tal az Atrium Hyatt, amelynek belső légtérében, a szökőkutak, a kecses repülőgép és a zöld virág-erkélyek között, három piros utasfülké robot fel és alá.

A két liftezés — parányi szállodátörténelem is. Viták — olykor szenvedélyes viták — arról, mit jelenthetnek Pestnek a szállodák? Nem fölösleges, nem irritáló-e ez a luxus? Olykor meg-hangok, amelyek egyenes meg-kérdőjelezték a szép álmok köz-beszéppességét... Szerencsére, miköz-ben a viták folytak, a szálloda-építés egyetlen percet sem szün-netelt. Különös lendületet a do-golagnak az utóbbi néhány év okos hitelpolitikája adott: sorra nyil-tak a szebbnél szebb fogadók.

Tehát, végül is: mit jelentenek a pestieknek az új szállodák?

Liftet? Igen, azt is. Liftkultúrát. Amibe a körszálló nyitáskor még néma áhítattal beszálltunk — ma lépten-nyomon használt, megszokott tárgyatnak egyike. S így a szállodák története — kicsiben — tulajdonképpen a technika története is. Az ezernyi példa közül, csak találmokra, né-mem az elegáns csöngető, új-hegyértékre finoman megreme-gő, hang nélkül száguldó elevátor bejötték. Azon aztán bármilyen gyorsan haladt is át a sorlat, jég-hideg volt a nap minden órájában. Olyannyira, hogy fel kellett találni hozzá — a kényesebb tor-kú vendégek kedvére — a csava-erkélyek között, forró vizes sörme-gítőket...

De nézzünk mást. Az Angol Királynőben megszálló vendégek már 1881-ben telefonálhattak! Spolarich kávéházában fortyog-dott Pesten az első, La Pavoni kávéfőző masina, s 1929-et fr-utunk, amikor ugyancsak egy szál-lodában bekapcsolták az első hű-tőszekrényt...

Akkor tehát: a szállodák tech-nikát adnak? Azt is. S hogy még mi mindent, a választást ülünk be képzeltünk liftejébe, és repül-jünk visszafelé, tudós útnakind-tó keresve — a múltba. Kalauzul a legjobbat válasszuk: Gundel

Imre és Harmath Judit könyvre-mekét: A vendéglátás emlékeit. A legfontosabb, e szakma meg-születésének igazi indítéka: száll-lás, ételmelet és védelem nyúj-tás az idegennek. Ez a vendégba-rárság, amely egyidős a civiliz-zált társadalommal. Az ősi szo-kás lassan alakult át iparrá. A latin hospitium szó jelentésmódo-sulása — előbb vendégbarátságot jelentett, azután megvendéglést, végül vendégfogadót — jelzi e változást.

Aquincumban találtak második századi fogadót. A nevén is: Is-mert első magyar fogadó: Ko-pasz Péter 1260 tájt ügyködött Esztergomban. A XIV. századból tudunk Farfaks; Mátyás idejéből pedig egy bizonyos Jankó mester budai fogadóiról.

S most ugorjunk néhány szá-zadot; hiszen reménytelen vállal-kozás még csak áttekinteni is a szíveslátás regényes krónikáját. Ugorjunk a századforduló utáni világvárosba, Pestre...

„A fehér falú empir lépcsőhá-zában vörös márványlépcsők pom-párok, aranyozott farácsal. A barokk, rokokó és biedermeier bútorok angol mesterek reme-kelése. Az emeletekre hat márv-ánykályából pumpáltak a vizet, a kávéházban márványasztalok, a hölgy-szalon falait mahagóni bo-

ritja” — vajon mit szól az Angol Királynő lassan 150 éves megnyi-tójának hírvérségét olvasva, a mai „luxuson” siránkozó?

Hogy drága? De hiszen e lát-ványosságért jöttek a vendégek! A nem kevésbé előkelő Gellértey, megnyitásokkor, szinte az egész akkori Európa eljött megcsodál-ni... Irjunk a Millenniumra megnyitott Royal szökőkútjáról? Bálteremről? Vagy — úgy lát-szik: ez a lift kísért... —, irjunk a Hotel Hungária 1892-ben átadott „feltétlenül biztos hidraulikus emelőgépei-ről”, amely a t. c. közönséget megkímélte a lépcsőtől való kellemetlen járástól?

Igen, a szállodák ezt is adták, adják Pestnek. A szépséget. S nemcsak bévül — ahol szemgyő-nyorokodott kézműves remekek sorakoznak üvegből, rézből, fá-ból, szövetből — hanem kívül is. Ugyan ki vitathatná ezt, végig-pillantva a Duna-parton?

S mit adnak még a szállodák? Egyfajta életformát is. Kinálják éttermeiket, kávéházaikat, presz-zóikat, újjában a szabadidő- és a sportkategorióba tartozó — s öröndetesen gyarapodó — uszo-dákat, szaunákat, bowling- és teniszpályákat. Aki szereti az igényes kiszolgálást — és itt kell megemlíteni az udvariaságot, a figyelmet, a halk tónust is —, szereti a tökéletes tálalást, és nem utolsósorban: szereti a jó konyhát, az gyakran megfordul a szállodákban.

A jó konyhák... Szerencsére meg érződik a nagy hagyomány. A tökéletes alkotások, étek-remekek közül álljon itt csak egyetlen bravúr: Gundel Károly, 500 személyre készített libamáj-felfújta. Oramú pontosságal rakták az egyforma forró süttök-be a hatalmas adagot. Adott jel-re indult meg ötven pincér a tállal, másik ötven a vörös boros gombamártással. Egyetlen per-cnyi elérés, és mindennek vége: összeesik a felfújt!... Olyan ez, mint a hármas szálló, bekötött szemmel, háló nélkül... És ki ne maradjanak a cukrázók sem, akikhez, azt hiszem, nyugodt szívvel járhatna bármelyik ma-szék tanuló. Például, mondjuk a Fórum mesteréhez, foglaltot ké-szíteni...

Lassan belátnak, megszokjuk ezeket az új szállodákat. Megta-nulunk „szállodaláncul”, a Hil-ton, az Intercontinental után kész a Fórum, a Hyatt, vendéget vár a Novotel, a Stadion és a Penta. Mindjárt nyit a Feneketlen tó mellett a Flamenco, s már ké-szülnek a tervek a Váci utcai új szállóra is.

Szállodás főváros lettünk. S ez a legjobban, amit a szállodák ad-hatnak, mert nélkülük nem léte-zik: a világvárosi rang. Pethes Sándor Szűcs Gábor